

saa fuldstændigt som Nogen, og jeg tør vel antage, at man ikke i min Mund vil heri finde nogen politisk Klogskabs-Indrømmelse, siden jeg længe før den danske Frihedsperiode har løstet min Stemme, saa høit jeg formaaede, imod det dengang gjældende Tvangssystem. (Nei! Jo!). Jeg har altid tænkt mig, at naar en tilkommende Friheds-Lovgivning i det kirkelige Liv skulde afløse de bestaaende Tvangslove, jeg da skulde blive en af de Første, der sluttede mig til en saadan Retning. Men paa den anden Side maa jeg tillade mig at erindre om, hvor langt det er fra, at Interesse for Religion og Interesse for Religions-Frihed falder sammen. Der kan være en inderlig, endyldig Religiositet, hvor det religiøse Liv hæver sig inden meget snævre Grændser, og omvendt, der kan være en stærk, ja en stormende Yver for Religionsfrihed, med en meget ringe Interesse for Religionen (Hør!). Det turde vel nu og hændes, at der ved Religionsfriheden, hvor dette Navn føres paa Læberne, nu og da tænkes mindre paa Troes-Frihed end paa Frihed for Tro (Hør!), idetmindste for enhver Troesform, for ethvert kirkeligt Fælledsliv (Hør!), for Alt det, der er uundværligt for at begrunde og betrygge en religiøs Samvirken, (Ja!). Der gives dem, som, hvad Religionen angaaer, synes at mene, at der skal styres tilbage til en vis forkirkelig Naturtilstand, hvor der hverken skulde være Tale om Kirke eller Geistlighed, eller Kirkeskit eller Kirkeorden, hvor altsaa den Religion, hvis Frihed, hvis Ret blev paataalt, staaer som et ganske farveløst, formløst, navnløst Ubestemt og Ubestemmeligt, der er udbleget i den meest abstracte Almindelighed. Det er ganske vist i sin Orden, at en saadan Retning kommer til orde her i Salen; thi baade gaaer denne Retning ud fra en sand og gyldig Grundsaetning, som ikke taer sin Sandhed og Gyldighed, selv ikke ved den allercrasseste Overdrivelse, og dernæst har nu engang denne Retning, ved Siden af mange andre Retninger, sin Plads i et vist Frihedssystem, som i vore Tider gjør sig gjældende. I Paulskirken, Middepunktet for den tydske Frihedsgjæring, har man hørt Stemmer løfte sig endnu høiere, Fordringerne strække sig endnu videre i denne Retning end her er sseet. Men

naar man troer at erkjende, at der her styres hen til den ene Side, og at der styres med en Fart, som snart kan bringe til de yderste Uoverensligheder, saa er det her paa Tide at være betænkt paa at forebygge, at ikke Skibet bliver ført for fulde Seil i denne Retning.

Naar jeg nu fra disse almindelige Betragtninger, hvorved jeg har villet antyde den historiske Forbindelse, hvori dette Lovforslag staaer med tidligere Forhandlinger i denne Sal, gaaer over til Lovforslaget selv, da er det første Spørgsmaal, der paatrænger sig, dette: Hvem angaaer dette Lovforslag egentlig? For Hvem er det, at Religionsfrihed her bliver gjort gjældende? Det er et Spørgsmaal, som burde være overflødig, men jeg troer ikke det er det. Den ærede Forslagsstiller begrundede selv, under den indledende Forhandling, Betimeligheden og Nødvendigheden af sit Forslag ved at erindre om, hvorledes Hgteskabet, Confirmationen og Eden ere paa den ene Side kirkelige Handlinger, der støtte sig til en vis bestemt Troesbekjendelse, medens paa den anden Side de borgerlige Rettigheder, hvis fulde Nydelse skal efter Grundloven være uafhængig af al Troesbekjendelse, ere for endeel betingede ved og gjorte afhængige netop af de selsamme Handlinger. En anden æret Rigsdagmand, som talte i samme Retning, gjorde opmærksom paa, hvorledes Trangen til en Forandring i de her nævnte Handlinger maae være meget stor hos de Dele af Folket, de være store eller smaa, som ikke høre til noget af de i Landet anerkjendte Samsund, og som det dog ikke kan være Meningen at ville udelukke fra Folket. Herefter skulde man altsaa mene, at Lovforslaget angaaer saadanne Borgere i Landet, som staae ikke blot udenfor Folkekirken, men udenfor de i Landet anerkjendte Troessamsund, og som ifølge deres Troesbekjendelse finde Anstød ved de kirkelige Handlinger, efter den Form, som er foreskrevet i Folkekirken; man skulde mene, at dette Lovforslag var bestemt til at yde et Bidrag til, som det hedder i Grundlovens § 83, at søge „de fra Folkekirken afvigende Troessamsunds Forhold ordnede ved Lov“. Men nu antyder Lovforslaget selv ikke i mindste Maade nogen saadan Adskillelse. I Lovfor-